

литературы. Текстология» [Электронный ресурс] / Л. Д. Польшикова. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/intonatsiya-kak-problema-poetiki>.

2. Лузикова Л. Э. Обучение иностранных учащихся русской интонации как средству реализации речевых интенций : автореферат дисс. на соискание ученой степени кандидата пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (по областям и уровням образования)» [Электронный ресурс] / Л. Э. Лузикова. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/obuchenie-inostrannykh-uchashchikhsya-russkoi-intonatsii-kak-sredstvu-realizatsii-rechevykh->.

3. Иванова-Лукьянова Г. Н. Культура устной речи: интонация, паузирование, логическое ударение, темп, ритм / Г. Н. Иванова-Лукьянова. – М. : Флинта; Наука, 2004. – 200 с.

4. Хакимова Е. М. О функциях интонационной нормы в современном русском языке / Е. М. Хакимова // Вестник ЮУрГУ. Серия «Лингвистика». – 2015. – Т. 12, № 3. – С. 54–60.

*Малихіна Ю.О.
Харківський національний автомобільно-
дорожній університет
м. Харків, Україна
e-mail: yukhno_yu@ukr.net*

**Особливості проведення заняття-екскурсії як засобу трансляції
краєзнавчої інформації крізь призму основних видів комунікативної
діяльності**

Знайомство інокомунікантів з національною культурою країни, мову якої вони вивчають, є необхідним елементом процесу навчання. Про доцільність використання країнознавчого матеріалу як унікального дидактичного та мотиваційного засобу в процесі навчання української мови як іноземної йдеться у багатьох сучасних наукових розвідках. На нашу думку, вивчення власне краєзнавчого матеріалу, є не менш важливим, адже «використання лінгвокраєзнавчої та лінгвокраїнознавчої інформації в навчальному процесі забезпечує підвищення пізнавальної активності студентів, розширює їхні комунікативні можливості, створює позитивну мотивацію до вивчення мови, дає стимул для самостійної роботи, сприяє адаптації студентів до нового соціально-культурного середовища» [3, 135].

Пропонуємо розглянути способи подання краєзнавчої інформації при викладанні української мови як іноземної на прикладі проведення заняття-екскурсії, що прямим чином забезпечує передачу знань краєзнавчого характеру.

Нетрадиційні заняття, як-от екскурсії по місту, в музеї, відвідування визначних місць країни, мова якої вивчається, сприяють активізації пізнавального інтересу іноземних студентів та посиленню мотиваційного фактору в процесі засвоєння мови, що збільшує ефективність навчання в умовах мовного середовища. Крім того, використання різних каналів надходження інформації (слухове, зорове, моторне сприйняття) позитивно впливає на міцність фіксації краєзнавчого та мовного матеріалу.

Аудиторне заняття у вигляді «віртуальної» екскурсії із застосуванням новітніх технологій (показу слайдів, презентації, використання мережі Інтернет тощо) презентує краєзнавчий матеріал комплексно, і завдяки різним видам завдань досягається динаміка викладу інформації та формується цілісна картина культурного середовища, в якому інокомунікант опановує іноземну мову. Крім того, використання сучасних інформаційних технологій на занятті-екскурсії забезпечує високий рівень засвоєння студентами-іноземцями нових знань – як у предметно-понятійному, так і в лексико-граматичному плані.

Способи презентації краєзнавчого матеріалу у викладанні української мови як іноземної проілюструємо на прикладі проведення аудиторного заняття «Екскурсія Харковом. Родовий відмінок множини». Зауважимо, що тема заняття відповідає навчальному планові, а комунікативні завдання та вправи базуються на матеріалі навчального комплексу «Глобус», авторами якого є Безкоровайна Л.С., Штиленко В.Є., Штиленко О.Л. [1].

Спочатку доцільно запропонувати завдання спрямовані на моделювання фонових знань, необхідних для рецепції краєзнавчої інформації, на усунення смислових та мовних труднощів розуміння прочитаного. У них враховуються лексико-граматичні, структурно-смислові, мовностилістичні і лінгвокріїнознавчі особливості тексту, що підлягає читанню. Це можуть бути

вправи впізнавання слова за формальною ознакою, вправи на прогнозування змісту читаного.

Важливим чинником, що забезпечує ефективне засвоєння краєзнавчої інформації, є, на нашу думку, фабульне розгортання екскурсії. Як варіант пропонуємо таку фабулу: іноземець Самір пише своєму товаришеві листа російською мовою про місто, у якому він вже два місяці живе та навчається. Його товариш теж вивчає російську мову в університеті. Такий прийом активізує у студентів-іноземців фактор емпатії: вони зазвичай ототожнюють себе з головним героєм. Це дає змогу змістити позицію іноземця із зовнішнього спостерігача на фактично учасника подій, що сприяє збільшенню в нього мотивації для вивчення матеріалу та полегшує його сприйняття, як це характерно для екскурсії в реальному часі та просторі. Крім того, сюжетна лінія як наскрізний компонент скріплює всі навчально-методичні елементи заняття, надає його структурі цілісності та зв'язності.

На етапі роботи з текстом необхідно зорієнтувати студентів на отримання необхідної інформації, дати цільову установку: прочитати текст і відповісти на запитання, що нового вони дізналися про Харків.

Велику роль в управлінні процесом розуміння змісту тексту відіграють завдання щодо цілеспрямованого пошуку інформації та письмовій її фіксації (заповнення різного виду таблиць, схем). Ми пропонуємо скласти план-опору, на основі якого здійснюється відпрацювання мовного і мовленнєвого матеріалу.

Зауважимо, що заняття-екскурсія включає в себе спеціалізовану лексику на позначення власних назв, етнографічних та аксіологічних понять, тому передбачає певну мовну і мовленнєву підготовку іноземця. На думку методистів і лінгвістів, «використання місцевої топонімії та антропонімії у процесі лінгвокраєзнавчої роботи є особливо ефективним, оскільки сприяє поглибленню знань іноземного студента про історію, культуру, національні традиції українців» [4, 86].

У створеному контексті екскурсії Харковом власні назви пропонуємо ввести у текст для читання з використанням ілюстративного матеріалу – карти міста, слайдів із фотографіями об'єктів тощо.

На нашу думку, подача краєзнавчої інформації сукупно із закріпленням пройденого граматичного матеріалу сприяє формуванню у студентів-іноземців навичок правильного мовлення, активізує процес засвоєння нових знань. Презентація краєзнавчого матеріалу у формі заняття-екскурсії може актуалізувати в студентів засвоєні раніше знання практично всіх аспектів граматики і лексики.

Щоб закріпити навички відмінювання іменників, пропонуємо визначити у тексті відмінки іменників і підкреслити відмінкові закінчення, звертаємо увагу на вживання конструкції зі словом «*можна*» і інфінітивом.

Також вважаємо за доцільне на даному етапі використати граматичний коментар з найбільш широко представленого в тексті граматичного моменту: вживання і утворення родового відмінка однини і множини в значенні кількості. Граматичний коментар містить пояснення матеріалу з прикладами і винятками із загального правила, кілька тренувальних вправ і узагальнюючу граматичну таблицю.

Кінцевим етапом такого заняття є складання власного монологічного висловлювання «Місто, у якому я живу та навчаюся» з опорою на лексику уроку, план і післятекстові питання.

Всі ці завдання та вправи дозволяють закріпити у свідомості студентів певні образи, емоції, асоціації, пов'язані з важливими для краю історично-архітектурними об'єктами, аби вони могли використовувати набуті знання, навички й уміння для спілкування.

Таким чином, використання краєзнавчого матеріалу на заняттях з української мови як іноземної сприяє формуванню комунікативної компетенції інокомунікантів, що є необхідною умовою ефективного спілкування в іншомовному середовищі. Одним зі способів подання краєзнавчої інформації є аудиторне заняття-екскурсія. Така форма заняття забезпечує рівноцінне

представлення чотирьох основних видів комунікативної діяльності – говоріння, слухання, читання, письма, що має безумовні переваги. Структура заняття-екскурсії, ефективна у плані засвоєння краєзнавчої інформації, має фабульну основу, що забезпечує цілісність і зв'язність усіх його дидактичних компонентів, а також активізує в іноземців чинник емпатії, посилює мотивацію до вивчення матеріалу та полегшує його сприйняття. Комплекс вправ і завдань спрямований на запам'ятовування нових слів, що є фокусом краєзнавчого контексту, створення довкола них асоціативно-емоційного образу, набуття інокомунікантами навичок вживання цих слів у мовленні тощо. Презентація краєзнавчої інформації у формі заняття-екскурсії дозволяє не тільки подавати новий матеріал у цікавій нестандартній формі і практично закріпити його за допомогою різних вправ, а й залучити всіх студентів до активної роботи на уроці, що підвищує ефективність навчання.

Література:

1. Безкоровайная Л.С., Штыленко В.Е., Штыленко Е.Л. Глобус: Практический курс для начинающих изучать русский язык/ Безкоровайная Л.С., Штыленко В.Е., Штыленко Е.Л. – 4-е изд., перераб. и доп. – Харьков, 2008. Часть 1.– 184 с.
2. Лісовий М. Лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні української мови як іноземної [Текст]/ М. І. Лісовий, Л. Т. Тищенко// Актуальні проблеми навчання іноземних студентів на сучасному етапі: матеріали міжнародного науково-практичного семінару (Суми, 28-29 лютого 2012 р.). – Суми : СумДУ, 2012. – С.131-135.
3. Тишковець М. Топоніми в лінгвокраїнознавчому аспекті вивчення української мови як іноземної/ М. Тишковець// Теорія і практика викладання української мови як іноземної: зб. наук. праць. – Львів, 2009. – Вип. 4. – С. 86–89.

*Мельникова Т.Н.
Белорусский государственный
медицинский университет
г. Минск, Беларусь
e-mail: melnikovatn@rambler.ru*

Принципы симуляционного обучения в преподавании русского языка иностранным студентам-медикам

В XXI веке виртуальные технологии максимально вошли в жизнь человека. В дидактике в конце прошлого века было заявлено моделирование